

SXEDIO.G46

1.10.1958: ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ ΤΙΘΕΤΑΙ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΩ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΞΕΣΠΑ ΘΥΕΛΛΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ "ΠΑΣΑ", ΜΠΟΥΡΧΑΝ ΙΣΙΝ, ΩΣ ΑΡΜΟΣΤΗ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ. ΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΥΙΟΘΕΤΟΥΝ ΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΓΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η βρετανίδα δημοσιογράφος και βουλευτής, στέλεχος του Εργατικού Κόμματος της Αντιπολίτευσης, Βαρβάρα Κασλ, κράτησε το λόγο που είχε δώσει στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στις 16 Σεπτεμβρίου και σαν επέστρεψε στο Λονδίνο έθεσε την πρόταση Μακαρίου για ανεξαρτησία στα όργανα του Εργατικού Κόμματος στη συνεδρία του στις 26 Σεπτεμβρίου 1958.

Ετσι η Εκτελεστική Επιτροπή του Κόμματος υιοθέτησε την πρόταση του Αρχιεπισκόπου. Οι Εργατικοί θεωρούσαν την προσφορά του Μακαρίου ως την απάντηση στο σχέδιο του Βρετανού πρωθυπουργού Χάρολντ Μακμίλλαν, που προχωρούσε για να εφαρμόσει παρά τις αντιδράσεις των Κυπρίων και τις προσπάθειες του NATO για μεσολάβηση πάνω σε άλλη βάση και το σχέδιο που είχε ετοιμάσει ο Γ. Γ. του NATO Ανρϋ Σπάκ με την υποστήριξη μάλιστα της Ελλάδας και του Μακαρίου.

Υστερα από τη συνεδρία της Εκτελεστικής Επιτροπής των Εργατικών εκδόθηκε ανακοίνωση με την οποία καλείτο ο Μακμίλλαν να μη προχωρήσει στην εφαρμογή του σχεδίου του και να εξετάσει την πρόταση του Μακαρίου.

Αναφερόταν στην ανακοίνωση:

"Οι τελευταίες προτάσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου για μια ανεξάρτητη Κύπρο δημιουργούν νέες ελπίδες διευθέτησης του ζητήματος με διαπραγματεύσεις. Οι δυνατότητες αυτές θα πρέπει να διερευνηθούν αμέσως και να επαναρχίσουν διαπραγματεύσεις με τους αντιπροσώπους του Κυπριακού λαού".

Ομως ο Μακμίλλαν επέμενε και παρουσιαζόταν

αποφασισμένος να προχωρήσει στην υλοποίηση του σχεδίου του αγνοώντας τόσο την πρόταση του Μακαρίου για ανεξαρτησία όσο και τις διαμαρτυρίες των Εργατικών και την επέμβαση του ΝΑΤΟ.

Στις **29 Σεπτεμβρίου 1958**, δύο μόλις μέρες πριν από την ημερομηνία που είχε καθορίσει ως στόχο για την έναρξη της εφαρμογής του σχεδίου του, εκπρόσωπος του Φόρεϊν Οφφισ, υπενθύμισε ότι η προσφορά του Μακμίλλαν προς την Ελλάδα και την Τουρκία ίσχυε ακόμη.

Και ενώ η Ελλάδα επέμενε να αρνείται κάθε συνεργασία και ο Καραμανλής δήλωνε στην Αθήνα ότι "σε πλήρη ομοφωνία με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να υποστηρίξει τη λύση της Ανεξαρτησίας", η Αγκυρα ανακοίνωσε το διορισμό του Γενικού Προξένου της στη Λευκωσία Μπουρχάν Ισίν, ως αντιπροσώπου στην Κύπρο σύμφωνα με το Βρετανικό συνεταιριστικό σχέδιο.

Την **1η Οκτωβρίου**, ημέρα εφαρμογής του σχεδίου Μακμίλλαν ο κυπριακός λαός κατήλθε σε **24ωρη** απεργία, ενώ ο Κυβερνήτης δημοσίευσε διάταγμα με το οποίο τροποποιείτο ο περί δήμων Νόμος, σύμφωνα με τον οποίο απαγορευόταν στα δημαρχεία- τα οποία ηλέγχοντο από τους Έλληνες- να κινήσουν αγωγές εναντίον οποιουδήποτε πολίτη και να αξιώσουν την παρουσία τους χωρίς την άδεια του".

Η ενέργεια αυτή κρίθηκε ως προσπάθεια να ικανοποιηθεί ο Τούρκος "πασάς" όπως αποκαλούσαν οι Κύπριοι τον αντιπρόσωπο της Τουρκίας, που είχε διορισθεί στα πλαίσια της εφαρμογής του σχεδίου Μακμίλλαν, δεδομένου ότι πολλοί από εκείνους που χρωστούσαν στα δημαρχεία ήσαν Τούρκοι.

Ο δήμαρχος Λευκωσίας Θεμιστοκλής Δέρβης άφησε κατά μέρος τις αβρότητες και σε μια έντονη διαματυρία του δήλωσε:

"Αι επακολουθήσασαι την δημοσίευσιν του διατάγματος δήθεν διευκρινήσεις είναι γελοΐαι και παραπλανητικαί, διότι, ηλιθίως ενομίσθη ότι ημείς δεν γνωρίζομεν ανάγνωσιν και γραφήν... Πάντως ο Θεός δεν είναι Αρβανίτης και έσσεται ήμαρ...".

(Μεταγλώττιση)

"Οι δῆθεν διευρινίσεις που επακολούθησαν τη δημοσίευση του διατάγματος είναι γελοίες και παραπλανητικές, διότι, ηλιθίως νομίσθηκε ότι εμείς δεν γνωρίζουμε ανάγνωση και γραφή...Πάντως ο Θεός δεν είναι Αρβανίτης και θα έλθει κάποια ημέρα...".

Κατηγορηματικός για τις επιδιώξεις του Κυβερνήτη ήταν και ο δήμαρχος Αμμοχώστου Ανδρέας Πούγιουρος:

" Όλα αυτά τείνουν να δείξουν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι όταν οι Τούρκοι ηγέται εκινούνται να κάμουν εις τας πόλεις ξεχωριστά δημαρχεία δεν ενήργουν μόνοι. Η ανοχή, η οποία απεδείχθη υπό της Κυβερνητικής πλευράς, καθ' όλον αυτό το διάστημα, η παράλειψις της Κυβερνήσεως να δεχθή τας εκκλήσεις μας διά λήψιν μέτρων εναντίον των παραβατών του Νόμου και των σφετεριστών της δημοτικής εξουσίας και πάνω απ' όλα η δημοσίευσις των προχθεσινών Κανονισμών μαρτυριών, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον Κυβερνητικήν έγκρισιν της κινήσεως δημιουργίας ξεχωριστών τουρκικών δημαρχείων και καθαράν προσπάθειαν προφυλάξεως όλων εκείνων, οι οποίοι παρέλειψαν να εκπληρώσουν τας προς τους δήμους υποχρεώσεις των".

(Μεταγλώττιση)

"Όλα αυτά τείνουν να δείξουν πέρα από κάθε αμφιβολία ότι όταν οι Τούρκοι ηγέτες κινούνταν να κάμουν στις πόλεις ξεχωριστά δημαρχεία δεν ενεργούσαν μόνοι. Η ανοχή, η οποία αποδείχθηκε από την Κυβερνητική πλευρά, καθ'όλο αυτό το διάστημα, η παράλειψη της Κυβέρνησης να δεχθεί τις εκκλήσεις μας για λήψη μέτρων εναντίον των παραβατών του Νόμου και των σφετεριστών της δημοτικής εξουσίας και πάνω απ' όλα η δημοσίευση των προχθεσινών Κανονισμών μαρτυριών, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον Κυβερνητικήν έγκριση της κίνησης δημιουργίας

ξεχωριστών τουρκικών δημαρχείων και καθαρή προσπάθεια προφύλαξης όλων εκείνων, οι οποίοι παρέλειψαν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις προς τους δήμους".

Ταυτόχρονα με την απεργία η ΕΟΚΑ ενέτεινε τη δράση της και για μερικές μέρες οι Άγγλοι έγιναν και πάλι στόχος των ομάδων του Διγενή οπουδήποτε και αν βρίσκονταν.

Η αντίδραση της ΕΟΚΑ και γενικά του Κυπριακού λαού στο σχέδιο του Μακμίλλαν, έκαμε τον βρετανό πρωθυπουργό να κάμνει δεύτερες σκέψεις όσο και αν δεν το παραδεχόταν και παρουσιαζόταν να προωθεί το σχέδιο με την Τουρκία.

Το γνώριζε ότι δεν μπορούσε με κανένα τρόπο να εφαρμόσει το σχέδιο του χωρίς τη συγκατάθεση της ελληνικής πλειοψηφίας στο νησί και της Ελλάδας ευρύτερα. Και στα Ηνωμένα Έθνη όπου κατέφυγε η Ελλάδα με τη νέα προσφυγή της Κύπρου, ήταν έτοιμος για ένα συμβιβασμό όπως φάνηκε εκ των υστέρων και πρόθυμος να παραμερίσει το σχέδιο του.